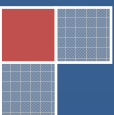

Western Balkans Security Issues

No. 2/2015

Research Center for Western Balkans Security Issues

September 2015.

ISTRAŽIVAČKI CENTAR ZA PITANJA BEZBEDNOSTI ZAPADNOG BALKANA
RESEARCH CENTER FOR WESTERN BALKANS SECURITY ISSUES

**WESTERN BALKANS
SECURITY ISSUES
No. 2/2015**

BEZBEDNOSNI PROBLEMI ZAPADNOG BALKANA
Br. 2/2015

September 2015. BELGRADE

ISSN 2334-6647(Online)

ISTRAŽIVAČKI CENTAR ZA PITANJA BEZBEDNOSTI
ZAPADNOG BALKANA

AUTORI:

WBRC Tim

UREDNIČKI ODBOR

mr Tešić Vladimir

Dimitrijević Ivan

ADRESA: Istraživački centar za pitanja bezbednosti Zapadnog Balkana,
11000 Beograd, Odabašićeva 3

www.wbrc.rs,

contact@wbrc.rs

Predsednik Upravnog odbora:

mr Tešić Vladimir

+381 66 00 77 59,

vladimir.tesic@wbrc.rs

TEHNIČKA PODRŠKA

Matić Dejan

Publikacija izlazi šestomesečno.

Islamska država i bezbednost Zapadnog Balkana

SADRŽAJ

Uvod	7
Islamska država Sirija i Irak (ISIS)	10
Veterani iz Sirije i Iraka u BiH i Srbiji	12
Potencijalna bezbednosna pretnja	14
Zaključak	16
Literatura	18

Abid Podbićanin

Podbićanin je jedan od prvih pet optuženih za terorizam u Srbiji 2014. godine. Rođen je 1979. u Novom Pazaru, školovao se u Medini, propovedao je Vehabizam, obučavao se u Gornjoj Maoči. Pozivao je i regrutovao borce za ISIS, za šta je i zvanično bio optužen od strane Tužilaštva za organizovani kriminal Republike Srbije. Bio je lider NVO „Furkan – udruženja islamske omladine“, pod čijim je okriljem funkcionisala i džamija Furkan – jedna od dve vehabističke džamije u Novom Pazaru.

U medijima, 2015. godine, pojavila se informacija da je poginuo u Siriji, međutim, ona još nije potvrđena. Sumnja se da trenutno boravi na prostoru Kosova i Metohije, pod zaštitom lokalnog vehabijskog pokreta, odakle priprema terorističke napade koje će izvesti na teritoriji Republike Srbije.

Uvod

Povratak Islamske države na Zapadni Balkan, odnosno, povratak veterana sa ratišta u Siriji i Iraku kao bezbednosna pretnja po države Zapadnog Balkana potstakli su ovo istraživanje. Bez obzira koliko su ovakvi navodi utemeljeni, oslanjaju se na nekoliko neospornih činjenica.

Pojam „islamska država“ na ovim prostorima upotrebljen je prvi put u Islamskoj deklaraciji Alije Izetbegovića još sedamdesetih godina prošlog veka, a 1992. godine počeo da se implementira na prostoru Bosne i Hercegovine. Prema tome, sa pravom se može pričati o povratku Islamske države na Zapadni Balkan, koji je počeo još devedesetih godina za vreme građanskog rata u BiH,

dolaskom stranih boraca iz Saudijske Arabije, Alžira, Egipta, Maroka, Avganistna, Pakistana, Katara i Bahreina. Danas je došlo vreme da se dugovi vraćaju, samo što ih ne vraća Bakir Izetbegović, od oca Alije, već momci i devojke koji nemaju drugog izlaza iz nemaštine i bede u kojoj se nalaze.

Islamska država u kontekstu Balkana je nešto na šta se nedovoljno obraća pažnja, iako je proporcionalno broj boraca koji odlaze u Siriju u odnosu na broj stanovnika jako velik, kaže Jakob Zen, američki stručnjak za pitanja terorizma. To pitanje nije glavna tema razgovora u Vašingtonu i Briselu, ali ni na samom Balkanu.

Prema mišljenju Zena, Balkan je važan za Islamsku državu, jer se sukobi na Balkanu smatraju početkom globalnog Džihada, a pri tome, Islamska država je objavila rat

zapadnoj civilizaciji, sto je geografski blizu Balkana, i za šta Balkan može postati polazna tačka.

Viši savetnik u birou za antiterorizam američke administracije, ambasador Tomas Krajecki, prilikom posete Sarajevu i nakon razgovara sa državnim organima BiH koji rade na prevenciji regrutiranja i odlazaka boraca u Siriju i Irak, je zaključio da u BiH, gde je regrutacija za Islamsku državu (ISIL i el Nusra) na alarmantnom nivou, postoje adekvatni zakoni za sankcionisanje odlazaka na strano ratište, ali da je sprovođenje tih zakona teško, zbog nedovoljnih pravosudnih kapaciteta. Predložio je da se pojača saradnja između partnera u borbi protiv Islamske države i da se pojača razmena informacija i kontrola putnika kroz zemlje Balkana.

Uglavnom, da bi se uspešno borili protiv Islamske države na Balkanu, potrebne su jake preventivne mere.

Zaustaviti one koji se idu boriti je zadnji izlaz, prevencija treba biti fokus ove borbe.

Sa ovim predlogom slaže se i Avenir Peka, šef albanskog ureda za nacionalnu bezbednost smatrajući: *da povratnici iz Sirije i Iraka predstavljaju najveću opasnost i rizik za celokupno društvo, ističući važnost veze između organizovanog kriminala, korupcije i terorizma, i važnost pitanja odakle dolaze fondovi za nove regrute.*

Većina devojaka i momaka sa Balkana, koja je do sada otišla na ratište u Siriji i Iraku, to je uradila zbog loše materijalno-finansijske situacije i veoma loših izgleda za spokojnu budućnost. Izalaz iz takve situacije našli su u tzv. „svetom ratu“, gde dobijaju smeštaj, hranu i novac, a za uzvrat žrtvuju svoje mlade živote. Naravno, među njima ima i onih koji su u Siriju i Irak stigli na osnovu

ubedenja i samo u svetom ratu protiv nevernika i širenju Islama na Zapad vide „spasenje“. Takva nekolicina može postati bezbednosna pretnja ukoliko se vrati u matičnu državu, pogotovo ako je bila izložena dodatnoj indoktrinaciji vođa Islamske države.

Islamska država Sirija i Irak (ISIS)

Islamska ekstremistička grupa, *Islamska država*, vodi svoje korene iz 2003. godine i nastala je iz grupe koja se zvala Al Kaida u Iraku (*Al-Qaida in Iraq - AQI*). Navedenu grupa osnovao je *Abu Musab al Zarqawi*, koji je 2001. godine došao u Irak iz Avganistana.

Od 2010. godine na čelu ove grupe, koja je tokom njenog postojanja više puta menjala ime, nalazi se *Abu Bakr al-Baghdadi* (poznatiji i kao *Abu Du'a*, *Abu Bakr al-Baghdadi al-Husseini al-Hashimi al-Qurash*, *Asmir al-Mu'minin*, *caliph Abh Bakr*, *caliph al-Baghdadi* ili *Caliph Ibrahim*), rođen kao *Ibrahim Awwad*

Ibrahim Ali Muhammad al-Badri al-Samarrai 1971. godine.

Al Baghdadi je bio uhapšen od strane američkih snaga koje su izvršile invaziju na Irak 2003. godine. Pušten je na slobodu 2010. godine, a od 2005. do 2010. godine nalazio se u kampu „Bucca“. Trenutno, Baghdadijeva glava je ucenjena na 10 miliona dolara.

Ideološki, Islamska država pripada salafizmu, odnosno, ekstremnoj interpretaciji Islama, koja promoviše religijsko nasilje. Na tom polju najviše je slična Muslimanskoj braći. Njihov cilj je povratak korenima Islama ili odbijanje svih inovacija u religiji koje narušavaju originalni duh vere. Islamska država smatra neverniciima sve koji podržavaju sekularne zakone i jedino legitimno vođstvo može biti na čelu džihada. Islamska država u Siriji i Iraku pokušava da uspostavi kalifat. Tokom

2014. godine taj cilj se proširio i na teritorije van Sirije i Iraka, čak do severa Afrike i jugozapada Evrope.

Islamska država svoje ciljeve planira da ostvari klasičnim ratnim, odnosno vojnim osvajanjem teritorija. Trenutno, teroristički napadi su u drugom planu. Islamska država u Siriji i Iraku ima oko 10.000 hiljada naoružanih boraca, od čega oko 2.000 stranih boraca iz 60 zemalja. Pored toga, oko 10.000 iračkih sunita radi na logističkim poslovima za Islamsku državu. Opremljeni su i sa teškim naoružanjem (tenkovi, artiljerija, haubice). Do sada nije uočeno da Islamska država ima i vazdušne snage. Fleksibilna organizacija čini Islamsku državu teškom za operativni prodor. Komandna struktura i izražena disciplina među borcima čini je više kao vojnu formaciju nego kao terorističku organizaciju.

Veterani iz Sirije i Iraka u BiH i Srbiji

Sirijski konflikt mobilise muslimane širom svijeta u istoj meri kao i ratovi krajem prošlog i početkom ovog veka u Avganistanu, Iraku, Bosni i Hercegovini i Republici Srbiji (Kosovo i Metohija). S toga, ne treba da čudi možda najveći odziv muslimana baš iz navedenih država.

U Siriji i Iraku, kako se navodi po raznim medijima, ima oko 330 Bošnjaka, 322 Albanaca (od toga 232 sa Kosova), 70 Srbijanaca i 12 Makedonaca. Kosovo je na vrhu liste od 22 zemlje iz kojih dolaze borci Islamske države, Bosna je druga, a Albanija četvrta.

Većina ljudi koji se bore u Siriji i Iraku su slabije obrazovani i dolaze sa ruralnih područja, dok skoro dve petine njih ima krivični dosije. Većina njih će se suočiti sa hapšenjem kada se vrate u svoje zemlje, osim u Hrvatskoj, gde još uvek nije donešen zakon protiv učešća na stranim ratištima.

Pošto državama na Balkanu ne odgovaraju ekstremni nacionalisti, ali ni nasilni islamisti, donešeni su zakoni, koji bi trebalo da spreče ljude da odu na strana ratišta (Sirija, Irak, Ukrajina). Međutim, pomenuti zakoni se ne sprovode u svim zemljama podjednako. Većina boraca (veterana) iz Srbije i Bosne i Hercegovine, koja se vrati sa ratišta, sklonište nalazi na Kosovu i nakon određenog vremena ilegalnim „kanalima“ pređe na teritoriju Srbije (Sandžak) i Bosne i Hercegovine.

Službe bezbednosti prate njihovo kretanje koliko im mogućnosti dozvoljavaju i prema novom zakonu imaju pravo da ih liše slobode zbog učešća u borbenim dejstvima na stranim ratištima. Međutim, možemo se zapitati, kako će državna tužilaštva dokazati njihovo učešće u borbama, ako ih sami borci nisu objavljivali slike sa ratišta na društvenim mrežama i internetu. Oni koji su to uradili, kao što je lider kosovskih Albanaca u Siriji, Lavdrim Muhakseri koji je, opsednut svojom popularnošću na društvenim mrežama i koji na jednom od snimaka Islamske države odrubljuje glavu iračkom zarobljeniku, mogu biti procesuirani. Šta sa ostalima, koji nisu koristili društvene mreže?

Potencijalna bezbednosna pretnja

Prema poslednjem istraživanju Internacionalnog centra za istraživanje studija radikalizacije/ICSR, sa sedištem u Londonu, sprovedenom u saradnji sa Bezbednosnom Konferencijom Minhena, broj stranih ratnika koji su se pridružili ratu Islamske države, u neprekidnom je rastu i sada doseže cifru od 20.730 čime ovaj rat postaje najveći mobilizator stranih ratnika do sada. Skoro petinu od ukupnog broja, čine stanovnici zemalja Zapadne Evrope. Najveće evropske zemlje, Francuska, Velika Britanija i Nemačka ujedno su i najveći „proizvođači“ stranih ratnika, pa tako trenutno za ISIS ratuje 1.200

stanovnika Francuske i po 500 – 600 stanovnika Nemačke i Velike Britanije. No, u odnosu na veličinu populacije, ovaj problem najviše je zahvatio Belgiju, Dansku i Švedsku, gde je najbrojnija dijaspora iz BiH i sa Kosova. Belgijskih državljana na bojnim poljima Sirije i Iraka ima oko 440, danskih od 100 do 150, a švedskih od 150 do 180. Više od 11.000 ratnika dolazi sa Srednjeg istoka, a oko 3.000 njih iz bivših sovjetskih zemalja.

Ostalih 3.000 boraca Islamske države, u Siriju i Irak stiglo je iz ostalih delova sveta gde spadaju i balkanske zemlje. Ako se uzme u obzir geografski položaj Balkana, fleksibilnost granica, liberalni vizni režim sa Turskom, koja je glavna tranzitna magistrala ka Siriji i Iraku, ne može se sa sigurnošću tvrditi koliko je stanovnika balkanskih zemalja, zaista, prisutno na ratištu u

Siriji i Iraku. Utvrđivanje tačnog broja ratnika u Siriji i Iraku, ometa činjenica da su među njima najbrojniji upravo oni koji ne žive u matičnim državama, koji poseduju dvojna državljanstva, kao i da dosta njih studira u Siriji i drugim zemljama bliskoistočnog regiona.

Povećanje broja „balkanskih“ ratnika negativno utiče na bezbednost regiona, ali i zemalja regiona pojedinačno. Adekvatno

indoktrinirani i obučeni povratnici (veterani) sa fronta mogu se klasifikovati kao bezbednosna pretnja, obzirom da se sa ratišta vraćaju, sposobni da izvrše bilo koji teroristički akt koji se od njih traži. Međutim, ne možemo ih zvati teroristima sve dok ne počine takav akt. Tačno je da odlaze kao ekstremisti, ali i vraćaju se kao ekstremisti, koji su prekršili zakon protiv učešća na stranim ratištima i

samo zbog toga mogu odgovarati pred državnim pravosuđem. Prema tome, svi koji se vrate, moraju biti pod budnim okom bezbednosnih službi država regiona. Podizanje optužnica protiv onih za koje postoje nesumnjivi dokazi o učešću na stranim ratištima treba da bude prvi korak u prevenciji, odnosno u preduzimanju mera protiv ugrožavanja bezbednosti država i regiona Zapadnog Balkana.

Zaključak

Cilevi Islamske države su jasni, i oni neće stati dok ih ne ostvare ili ne budu uništeni. U njihovom ostvarivanju veliku ulogu imaju „strani ratnici“, pogotovo oni sa prostora Zapadne Evrope i Balkana. Njihova uloga se ogleda u tome što se preko njih, po njihovom povratku u matične države, mogu regrutovati novi članovi, prikupljati novčana sredstva, izvoditi teroristički napadi na teritoriji Evrope u cilju izazivanja straha i druge radnje kojima se pomaže u stvaranju Islamske države na prostoru Evrope.

Da li se ovaj problem razmatra u Vašingtonu, Njujorku i Briselu? Ne možemo sa sigurnošću tvrditi.

Naime, ekstremni islamisti su u istoriji bili deo strategije SAD. Kada

je Sovjetski Savez napao Avganistan, stvoren je „pokret otpora“ na čelu sa Osamom Bin Ladenom. Čitav koncept Talibana osmišljen je kako bi se oslabila ruska moć, napadali ruski vojnici u Avganistanu i porazila politika Moskve. Na sličan način nastala je i Islamska država, koja je u početku u imala za cilj rušenj sirijskog predsednika Bašara al Asada, uz svesrdnu pomoć Vašintgona i Londona. Uzimajući u obzir podatak, da je za tri meseca, od strane NATO, izvršeno ukupno 7.000 vazdušnih napada na Islamsku državu, dok je na SR Jugoslaviju, koja nije bila svetska pretnja kao Islamska država, izvršeno 21.000 vazdušnih napada za isti period, možemo zaključiti da dok god postoji Asad i njegova vojska, koju pomažu Iran, Rusija i Kina, Islamska država neće biti uništena.

Prema tome, strani borci će i dalje da dolaze na vatreno krštenje, obuku i indoktrinaciju u Siriju, a vraćaću se kao potencijalni teroristi na teritoriju Evrope. Prema nekim autorima, tzv. borba protiv Islamske države nastaviće se, otvaranje novih frontova u drugim delovima sveta koji se trenutno „pune“ izbeglicama i azilantima sa ratom zahvaćenih područja.

Možemo li šta da učinimo po tom pitanju ili da se prepustimo odlukama centara moći u Vašingtonu, Moskvi i Briselu? Naravno da možemo. Treba se pripremiti u svakom smislu, gledano sa svakog aspekta, bezbednosnog, vojnog, ekonomskog, pravnog, socijalnog i medicinskog.

Države Balkana moraju nastaviti sa implementacijom zakona protiv učešća na stranim ratištima uz razvijanje zajedničkih kapaciteta i mera za rešavanje nastalih problema u

vezi migracija stanovništva sa ratom zahvaćenih područja.

Literatura

1. *From the Balkans to ISIS: Militant islamism in Southeastern Europe*, Gordon N. Bardos, SEERECON LLC 2014.
2. *Be Afraid. Be a Little Afraid: The Threat of Terrorism from Western Foreign Fighters in Syria and Iraq*, Daniel Byman and Jeremy Shapiro, Foreign Policy Brookings, Number 34, Novembar 2014.
3. *Terorizam i vehabizam u regionu Zapadnog Balkana potencijalna bezbednosna pretnja: da ili ne?*, Western Balkan Security Issues No. 1/14, W.B.R.C. ISSN 2334-6647, Belgrade, March 2014.
4. *Islamski ekstremizam na Zapadnom Balkanu i veze sa Islamskom državom*, Western Balkan Security Issues No. 1/2015, W.B.R.C. ISSN 2334-6647, Belgrade, March 2015.
5. <http://ba.voanews.com/content/isil-balkans-04-03-2015/2705730.html>
6. <http://www.anti.media/medijska-mreza/analize/povratnici-iz-isil-a-usamljenivukovi-sa-balkana/>
7. <https://www.securityconference.de/en/discussion/munich-security-report/>
8. <http://icsr.info/2015/01/foreign-fighter-total-syriairaq-now-exceeds-20000-surpasses-afghanistan-conflict-1980s/>
9. <http://akademskikrug.rs/farsa-pod-nazivom-borba-protiv-isil/>

Beograd, 2015.

**Istraživački centar za pitanja
bezbednosti Zapadnog Balkana**

Odabašićeva 3

11000 Beograd

www.wbrc.rs

contact@wbrc.rs

Tel: 00 381 66 00 77 59